

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า

นางสาว นันทพร เวกสูงเนิน

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านตะกั่วถ้ำ

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ศันัน ตั้งฉฉิต, 66 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะกั่วถ้ำ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินโครงการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เกิดการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิก ชีวทัศน์ความเข้มแข็งของชุมชน ผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้เชื่อมโยงระหว่างกันในระดับท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศ ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึงสถานภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนด้วย ทั้งนี้ได้ศึกษา และปฏิบัติงานในชุมชน เพื่อให้ทราบถึงวิธีการดำเนินการบริหารจัดการกองทุน โดยการวิเคราะห์ตามรูปแบบของซีพีพี (CIPP Model) พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้ และตัวแปรต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และแบบรายงานต่างๆ ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์วิจัยออกมาตามวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายของโครงการ ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และมีอาชีพใหม่ๆ เข้ามาเสริม นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเอง มีการวางแผนชีวิต รู้จักการบริหารจัดการทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน เกิดความเข้มแข็งในชุมชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคีกันมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และความมั่นคงในระดับประเทศต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อผู้ศึกษา

นส. นันทพร วัฒนวงษ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์)

กรรมการสอบ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรา เล็กอุทัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

 (รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ 27 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นสีสุข ที่ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ
- อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณอุษา จำปาวิทยากุล พัฒนาชุมชนที่ให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานในพื้นที่
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการทุกคนของหมู่บ้าน

ตะกั่วเก่าที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นันทพร เวกสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ภูมิหลัง	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 บริหารศรวรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	11
7. หลักการประเมินโครงการแบบซัพพอร์ตโมเดล	12

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	14
1. รูปแบบการประเมิน	14
2. กลุ่มเป้าหมาย	14
3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน	15
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล ตามรูปแบบการประเมิน	16
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ การประเมินกับตัวชี้วัด ตามรูปแบบการประเมิน	36
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	39
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	39
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	54
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่	57
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	57
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	58
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	58
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	61
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	61
2. ผลการดำเนินการ	61
อภิปรายผล	62
3. ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	67

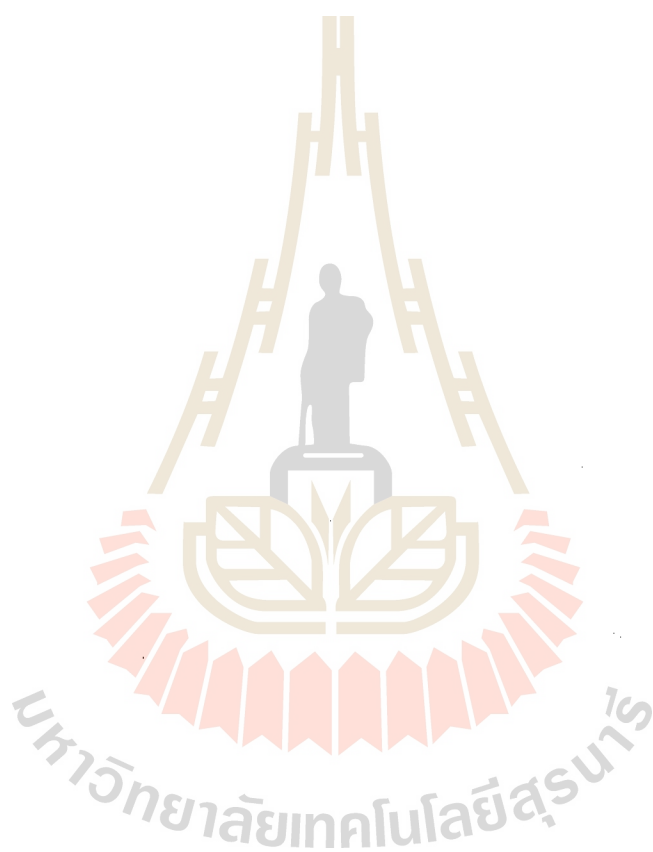
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

1 แสดงอาณาเขตติดต่อ

หน้า

50

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	16
2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย	22
3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ	26
4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต	32
5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน	37
6 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	41
7 การนำเข้าสินค้า	42
8 ลัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมออก	43
9 การขาดดุลการค้าของไทย	43
10 หนี้คงค้างต่างประเทศปีงบประมาณ 2539 - 2543	46
11 หนี้คงค้างในประเทศปีงบประมาณ 2539 - 2543	46
12 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	51
13 จำนวนครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	51
14 จำนวนสัตว์เลี้ยงภายในหมู่บ้าน	52
15 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำ	53
16 จำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน	54
17 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน ต่อปี	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

ปัญหาความยากจนในชนบทเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่รอการแก้ไข เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดทำกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำมาพัฒนาชนบทโดยที่ประชาชนต้องนำเงินเหล่านี้มาสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้แก่ชุมชนของตน และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อกระตุ้นให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองสร้างความมั่นคงด้านสังคมและเศรษฐกิจ จนสามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศในอนาคต

บ้านตะกั่วเก่า ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2544 พร้อมกับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนของหมู่บ้านแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินและจัดทำสารนิพนธ์ ในฐานะที่เป็นนักศึกษามัคเทศกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านตะกั่วเก่านี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อการศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่าในประเด็นต่อไปนี้

- บ้านตะกั่วเก่ามีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

- บ้านตะกั่วเก่า มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

- บ้านตะกั่วเก่า มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม

- เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้าง

เศรษฐกิจแบบพอเพียง

- เศรษฐกิจของบ้านตะกั่วเก่า ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

- ประชาชนในบ้านตะกั่วเก่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 2.1 ว่ามีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้เกิดความร่วมมือระหว่างกันภายในตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านตะกั่วเก่า และได้รับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีในการประเมินมีอยู่หลายทฤษฎี และได้มีการปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทฤษฎีที่จะได้นำเสนอ ก็เป็นอีกทฤษฎีที่สามารถใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ ได้

- แนวคิดและรูปแบบประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Mode of Evaluation) ไทเลอร์ได้กล่าวถึงงานประเมินว่า “การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา โดยกรอบแนวคิดของการประเมินที่สำคัญของไทเลอร์คือ เริ่มประเมินจากจุดประสงค์ ประเมินแผนการเรียนรู้ การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ การประเมินเพื่อนำโครงการทางการศึกษา การประเมินผลลัพธ์ของโครงการไปปฏิบัติ การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ โดยไทเลอร์ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับการประเมินไว้ดังนี้ “เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการควรพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนร่วม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป”

(ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิทยานิพนธ์การประเมินพัฒนา ปี 2545 หน้า 84)

- แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบรอก (Cronbach's Concepts and Modle) การประเมินตามแนวคิดของครอนบรอก คือ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลนั้นตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ วิธีสำหรับการประเมินโครงการมี 4 แนวทางคือ การศึกษากระบวนการ (Process Studies) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) การวัดเจตคติ (Attitude Measurement) การติดตามผล (Follow up Studies)

และครอนบรอกยังกล่าวอีกว่า “การประเมินโครงการ ด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจกโครงการด้วย”

(ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิทยานิพนธ์การประเมินพัฒนา ปี 2545 หน้า 84)

- แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation) โพรวัส ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นการกำหนด ระเบียบมาตรฐานและค้นหาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้นโดยใช้ระเบียบมาตรฐาน เพื่อหาจุดอ่อนและนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพ

(ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ราชวิชาการประเมินพัฒนา ปี 2545 หน้า 88)

ทั้งนี้การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะกั่วป่า ได้เลือกใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพัสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam 's CIPP Model) ซึ่งถือได้ว่าเป็นทฤษฎีระบบ (System theory) เป็นกรอบในการระบุดัชนีและตัวแปร สำหรับทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแบบทางแนวคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อว่า “ชีพัสโมเดล” (CIPP Model) สตฟเฟิลบีม ได้กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” ได้กำหนดรูปแบบออกมาได้ดังนี้

- 1) C: Context Evaluation คือ การประเมินสถานะแวดล้อม
- 2) I : Input Evaluation คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
- 3) P: Process Evaluation คือ การประเมินกระบวนการ
- 4) P: Product Evaluation คือ การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุน บ้านตะกั่วป่า มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะกั่วป่า หมู่ที่ผู้ทำสารนิพนธ์

ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพัสโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดดัชนีตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วน จากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในวิธีการดำเนินการประเมินโครงการและผลการติดตามการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทนำ เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการประเมินโครงการ ผลการติดตามการประเมินโครงการ สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ บรรณานุกรมและภาคผนวก จนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่างที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการ กองทุนบ้านตะกั่วเก่า
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯ
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า และแนวทางวัดความสำเร็จ ในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน
4. ผู้ทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันนำมาไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

บริหารการรวมกรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ และได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตามต่างก็ต้องพัฒนาตัวเอง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินผลโครงการ การประเมินผลโครงการซึ่งเป็นเนื้อหาหนึ่งในหลักสูตร เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระสมเหตุสมผลในทางวิชาการด้านเนื้อหาสาระและประเด็นทางเทคนิคการประเมินกองทุนหมู่บ้านแบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสำหรับเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ควรประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
2. การบริหารจัดการการเงินทุนกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน เพื่อให้กองทุนมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
3. ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน โดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้าง รายได้บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการบริหารจัดการ เงินทุนของตนเอง
3. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
4. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทม. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือของนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี มอบหมายให้เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐ มंत्रीว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่ สองรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น รองประธานคนที่สามและคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษา คณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน ดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก โดยกรรมการคนหนึ่งมีเสียงคะแนนหนึ่งเสียง ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประชาชนในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย จัดตั้งและแนวทางบริหารกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อ
คณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับ
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และจัดสรรผลประโยชน์
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. ออกระเบียบ คำสั่งและประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ
ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. ให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7. เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและการจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลและผลต่อคณะกรรมการดำเนินในส่วนบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนองานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

หมวดที่ 6 บทเฉพาะกาลในข้อที่ 41 ซึ่งกล่าวว่า

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม
2. มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งมาจากการจัดทำประชามหมู่บ้านตามมติ

ของเวทีชาวบ้าน

คณะกรรมการมีคุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ตามข้อ 17 ดังนี้

1. เป็นผู้มิใช่ชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันรับการคัดเลือก
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอกำหนดโทษ
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก ไล่ออก เพราะทุจริตต่อหน้าที่

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนที่มีมติให้ออก

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามความเป็นจริง สำหรับกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่ของประชากร ผลผลิตด้านต่าง ๆ ของประชากร สถานที่จัดจำหน่ายและรายได้เฉลี่ยของประชากร
2. การได้มาซึ่งคณะกรรมการในหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่เข้าประชุม วิธีการคัดเลือก วันที่มีการคัดเลือก คุณสมบัติที่ครบถ้วน ประสบการณ์และรายชื่อคณะกรรมการจำนวน 15 คน
3. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการกำหนดโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน
4. มีทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจำนวนที่สมาชิกได้มีส่วนร่วมร่วมกับกองทุนในหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้นค่าธรรมเนียบและได้เปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน สาขาสี่คิ้ว เลขที่บัญชี 06-4307-20-056891-8
5. มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งของกองทุน
บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 6 บ้านตะกั่วเก่า ต.หนองบัวน้อย อ.สี่คิ้ว จ.นครราชสีมา 30140
2. วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า
 1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้นเงินฝากสัจจะออมทรัพย์
 3. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
3. แหล่งที่มาของเงินทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

ชาติ

1. เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
3. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและเงินค่าหุ้น
4. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
5. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

4. คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีความรู้ความเข้าใจและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
2. เป็นผู้ที่ยินดีปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
3. เป็นผู้ที่ยินดีปฏิบัติตามมติเห็นชอบในการเป็นสมาชิก
4. อดทนเสถียรเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
5. มีเงินฝากสะสมและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ชื่นค่าขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนที่คณะกรรมการกองทุน
2. คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาในการรับเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

1. ตาย
2. ลาออกโดยได้รับอนุญาตให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. วิกลจริต ฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบ แสดงความเป็นปรปักษ์ และไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุนหมู่บ้าน
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

6. การพิจารณาเงินกู้ยืมสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ยืมให้กับผู้กู้ยืม คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ว่าการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้ยืมดังนี้

1. ประวัติและอุปนิสัย ชื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน
2. หลักประกัน บุคคลที่จะค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดี พอที่จะสามารถชำระหนี้แทนได้ ถ้าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันต้องมีสภาพคล่องสูง
3. ความสามารถในการชำระหนี้ พิจารณาจากรายได้ต่อเดือน
4. เงินทุนของผู้ที่ขอกู้ ผู้ขอกู้ควรมีเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่งที่เหมาะสมไว้สำหรับประกอบอาชีพในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจ

5. เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ปัญหา ดิน ฟ้า อากาศ ภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งอาจส่งผลต่อการชำระหนี้ก็ต้องพิจารณาว่าจะให้กู้หรือไม่

กรณีกองทุนหมู่บ้านตะกั่วถ้ำ มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาให้กู้ดังนี้

1. พิจารณาตามประเภทของการกู้ยืม ได้แก่ การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย
2. ผู้กู้จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
3. โครงการที่จะขอกู้จะต้องเป็นโครงการที่ทำได้จริง มีความเป็นไปได้ คู่มีค่าต่อการลงทุน
4. วงเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากมากกว่าสองหมื่นบาทแต่ไม่เกินห้าหมื่นบาทคณะกรรมการจะต้องลงมติและเรียกประชุมสมาชิก
5. ผู้กู้จะต้องดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และรายงานตามแบบรายงานต่อคณะกรรมการกองทุน
6. การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการตามแบบและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด
7. ผู้กู้จะต้องหาผู้ค้ำประกันสองคน
8. การชำระเงินกู้ผู้กู้เงินกองทุนจะต้องส่งคืนพร้อมดอกเบี้ยตามสัญญาที่จัดทำขึ้น อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท ต่อปี

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,(บรรณาธิการ),2544:221-234)ดังนี้

แบบจำลองการประเมินของซิฟท์ โมเดลเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ การประเมินด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม(Contert Evaluation)เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงและยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาอีกด้วย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation)เป็นการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3. การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation)เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ เพื่อควบคุมการดำเนินงานของโครงการหาและทำนายข้อบกพร่องเพื่อรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต(Product Evaluation)จะช่วยในการตัดสินใจและดูแลของความสำเร็จ

การนำเอาแบบจำลองซิฟท์ โมเดล ไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะคือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

2. รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล (สำนักมาตรฐานการศึกษา,สำนักงานสถาบันราชภัฏ,กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา,ทบวงมหาวิทยาลัย)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟท์โมเดลของสตีฟเฟิลบีม(Stufflebeam's CIPP Model) สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
2. เก็บรวบรวมข้อมูล

3. วิเคราะห์การจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation:c) เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation:p) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมความพร้อมเพียงของทรัพยากร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation:p) เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้ดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation:p) เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

8. การประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรกองทุนแล้วเสร็จเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่นำไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนจึงได้จัดให้มีทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ ซึ่งจะเน้นการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาซึ่งหลักสูตรนี้จะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การวิจัยและประเมินโครงการอีกทั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยังช่วยให้ปัญหาคนว่างงานมีงานทำและช่วยยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะ หมู่บ้านตะกั่วเก่า หมู่ที่ 6 ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ซิปป์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับบ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านตะกั่วเก่า หมู่ที่ 6 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	43	คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	42	คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	1	คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	118	คน

2.4	ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	7	คน
2.5	ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	3	คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคล ในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่างๆ (บร.)

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 20 รายที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (บร.1)

2) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2)

3) แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.3)

4) แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน (บร.4)

5) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.5)

6) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.6)

7) แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.7)

8) โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (บร.8)

9) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร.9)

10) แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (บร.10)

11) แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11)

12) การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12)

13) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน C1-ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน / ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง) คืออะไร 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่มี การบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C2- สภาพ ภูมิศาสตร์ ของ หมู่บ้าน	7. การเปลี่ยนแปลงด้าน สาธารณูปโภคมี ประมาณ พ.ศ. ไต (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) 1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์
C3- สภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและอาชีพ รองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการ เกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภท ร้านค้าในหมู่บ้าน 5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6. โรงงานอุตสาหกรรม ในหมู่บ้าน 7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน) 8. โรคที่เจ็บป่วย 9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บ ป่วย	1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัย ตำบล 3. โรงเรียน 4. เกษตรตำบล 5. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
C4- วัฒนธรรม ประเพณี	1. จำนวนวัด/โบสถ์/ มัสยิด 2. จำนวนพระ/เณร/ บาทหลวง	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
<p>C5- ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิ ปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>3. ภาษาพื้นบ้าน</p> <p>4. ประเพณีสำคัญ</p> <p>5. ความเชื่อด้านต่างๆ (ศาลปู่ตาฯ)</p> <p>1. จำนวนและสภาพของ โครงการสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้าประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ศาลาประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ</p> <p>2. จำนวนและสภาพ ทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำแร่ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์</p>	<p>3. ชาวบ้าน</p> <p>1. ผู้นำชุมชน</p> <p>2. หมู่บ้าน</p>	<p>3. สังเกต</p> <p>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</p> <p>2. สังเกต</p>
<p>C6- ผู้นำชุมชน การ รวม กลุ่มและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>1 ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ</p> <p>2. กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก,ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม,ปีก่อตั้ง)</p> <p>3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ (ชื่อ,อายุ,ความเชี่ยวชาญ)</p>	<p>1. ผู้นำชุมชน</p>	<p>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</p> <p>2. สังเกต</p>

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C7- โครงการพัฒนา ที่ ผ่านมา	1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้าน ทำขึ้นเอง (ชื่อ โครงการ/กิจกรรมของ โครงการ) (ย้อน หลัง 5 ปี)	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูล 4. ที่บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C8- ความเข้มแข็ง ของ ชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มี อาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรัก ไตร่ ประองคอง 8. การรวมประชุม 9. การประชุม/เสวนา สม่ำเสมอ	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 ครั้งที่ 1(มา จากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ 30 ครั้ว เรือน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรมชูดี 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน		
ระดับรายบุคคล C9- อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบอาชีพ (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10- สมาชิกในครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C11- สภาพการอยู่ อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C12- รายได้ของครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 2. สัมภาษณ์ 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C13- หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน 3. แหล่งเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระคับหมู่บ้าน			
I1 – นโยบายระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของ ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของ ระเบียบกองทุน	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ข้องกับกองทุน หมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ	1. ศึกษาจากเอกสาร
I2 – การประชา สัมพันธ์	1. ช่วงเวลาที่มีการ ประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชา สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5. เอกสารประชา สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
I3 – คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะอนุ กรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัตว์ส่วนกรรมการ ภาคประชาชน	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I4 – คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	4. การปฏิบัติหน้าที่ ของส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
I5 – การเตรียมความ พร้อมการสร้างความ รู้ความเข้าใจแก่คณะ กรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน	1. วิธีการในการเตรียม ความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียม ความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการ เตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กร ที่ ทำหน้าที่ในการ เตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาว บ้านตามแบบ บร.3,บร.9(จาก ข้อมูลดิบ 30 ครั้ง เรือน) 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้าน
I6 – เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I7 – เงินสะสมอื่นๆ	1. ประเภท/จำนวนที่ มาและการเก็บรักษา เงินทุนสะสมอื่นๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I8 - บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา,อายุ, เพศ,ภูมิลำเนา,สถาน ภาพสมรส,ความ สามารถพิเศษ(ถ้ามี)	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน	2. ศึกษาจากเอกสาร 1. ศึกษาตนเอง
	2. บทบาทหน้าที่	2. คู่มือนักศึกษา	2. ศึกษาจากเอกสาร
ระดับรายบุคคล			
I9 – จำนวนเงินกู้ที่ ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11
I10 – จำนวนเงินลง ทุนนอกเหนือ จากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุน นอกเหนือจากเงินกู้	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11
	2. ที่มาของเงินกู้		2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I11 – วัตถุประสงค์ การกู้เงินตาม โครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้ เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11
I12 – สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัสดุคิบบใน การประกอบ อาชีพ	1. สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
	2. วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ		

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I13 – ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	3. วัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ 1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I14 – จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1 – การจัดทำ ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
PC2 – การจัดทำ เอกสารขอขึ้น ทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
PC3 – ระบบบัญชี กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ(จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีดุลเงินสัจจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4 – กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
PC4.1 – การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.2 – การหมดสมาชิกภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3 – ประเภทสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล 		
PC4.4 – การทำทะเบียนสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC5 – กิจกรรมเกี่ยวกับ การกู้เงิน กองทุนหมู่บ้าน			
PC5.1 – ขั้นตอนการ ขอกู้เงิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารโครงการขอกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.2 – การคัดเลือกผู้ กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC5.3 – การโอนเงิน ให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 3. หลักฐานการโอนเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.4 – การรับชำระ หนี้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่งเงินคืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC6 – การส่งเสริมการใช้เงินกู้		3. เอกสารในการส่งเงินกู้	
PC6.1 – การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	1. สัมภาษณ์
PC6.2 – การช่วยเหลือตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยเหลือตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	1. สัมภาษณ์
PC7 – การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้ 	1. สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC8 – การจัดทำรายงาน และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลผ่านที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 4. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัดทำรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC9 – การจัดสรรผลประโยชน์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC10 – การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยบัณฑิตกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่าย 2. กลุ่มคนที่เข้ามาร่วมเครือข่าย 3. วิธีการสร้างเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม
PC11 – การใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดของการใช้จ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC12 – การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 1. สังเกตจากการเสวนาตามแบบบร.6
PC13 – การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC14 – การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PD1- จำนวนสมาชิก กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง (31 ก.ค.45) 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD2- จำนวนผู้ได้เงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติเงินกู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้ 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด (31 ก.ค.45) 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD3- ยอดเงินที่ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอ กู้และยอดเงินที่ได้ รับอนุมัติแต่ละ ครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้รับ อนุมัติให้กู้ทั้ง หมค (31 ก.ค.45) 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ5 นับถึง 31 ก.ค.45 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD4- จำนวนผู้ชำระ คืบตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้ชำระ คืบตามกำหนด (31 ก.ค. 45) 2. จำนวนผู้ที่ไม่ ชำระคืบตาม กำหนด (31 ก.ค. 45) และเหตุผล 3. การแก้ไขปัญหา เมื่อผู้ที่ไม่ชำระคืบ ตามกำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD5- ยอดเงินที่มีการ ชำระคืบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินกู้ที่มา ชำระคืบนับถึง 31 ก.ค.45 จำแนก เป็นเงินสด, ดอก เบี้ย, ค่าปรับ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD6- กองทุนสะสม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินกองทุนสะสมแยกประเภทตาม 17 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD7- การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ตรวจสอบตาม PC7 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ
PD8- ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทักษะคติต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก/ลบ 2. ทักษะคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิงบวก/ลบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9- การเกิดเครือข่ายองค์การเรียนรู้ (หลังจากทำ PC10)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บัณฑิตกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุน (ตัวเอง)
PD10- การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.10

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD11- ความเข้มแข็ง ของชุมชนที่ เกิดจากกอง ทูนหมู่บ้าน	2. ประสบการณ์/การ เรียนรู้จากการเป็น สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคน ทำ ความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัว ที่มีอาชีพเลี้ยงตัว ได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/ เสวนาสมาเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหาชุมชน	2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 1. สมาชิกและชาว บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.2 และบร.7(จากข้อ มูลคิบบ 30 ครั้ง เรือน) 2. สังเกต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชาวบ้าน		
ระดับรายบุคคล PD12- ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ PD12.1- ผลโดยตรง	1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
PD12.2- ผลโดยอ้อม	1. ประสบการณ์ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตตามแบบบร.10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน:

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :กรณีศึกษาหมู่บ้านตะกั่วเก่า หมู่ที่ 6 ครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 4 ประการ ตามที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพ ซึ่งมีตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 3 ข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินสามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่างๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

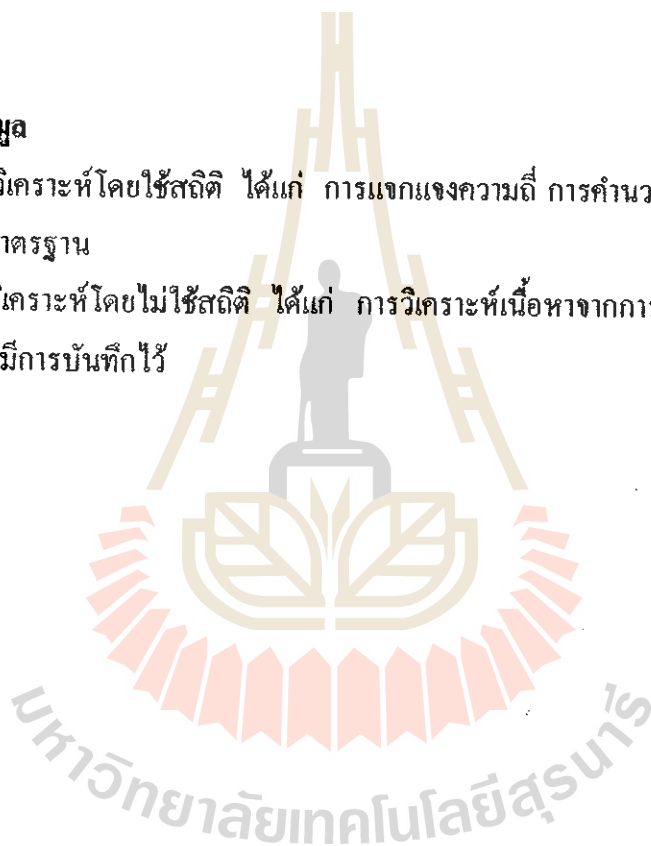
วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านตะกั่วแก้มหมู่ที่ 6 บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้มีมากน้อยเพียงใด				
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สวัสดิการของสมาชิก		16 17 19	PC5 PC9	PD1-PD7
1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน		14	PC1-PC9	
1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาตนเองการสร้างศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง			PC1-PC14	PC9 PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน		12 15 19	PC10 PC11	PD2-PD6 PD8- PD10
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม			PC-10	PD8- PD12
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1	C1 – C8	11 – 14 18 – 115	PC1-PC10 PC11- PC14	PD8
3. เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ใดบ้าง และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้าน / ตำบล		13 18	PC10	PD9

วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	CS			PCI1

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์การศึกษา เอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่ (ถ้ามี)

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

6.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ

6.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุ เป้าหมายของกองทุน

6.3 เพื่อทราบว่า ได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลังการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เกษตรกรไทยในอดีตส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบพึ่งตนเองมีอาหารและปัจจัยพื้นฐานที่พอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้สูงกว่าปัจจุบันถึงแม้รายได้คิดเป็นค่าเงินจะน้อยแต่ความเป็นอยู่ในแง่การมีปัจจัยสี่อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งไม่เกี่ยวกับการใช้เงินแต่ปัจจุบันความจนในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเกษตรกรมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายทำให้เกษตรกรไทยยากจนกว่าเดิมแต่ก็ยังมีปัจจัยภายในประเทศที่ทำให้ยากจน เช่น ระบบการเมืองที่ผูกขาดอำนาจ และความมั่งคั่งในมือคน กลุ่มน้อย ปัญหาประชากรเพิ่มมากขึ้นซึ่งชนาการโลก ได้วิเคราะห์ความยากจนของคนไทย ก็บุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่าแรงงานขั้นต่ำของประเทศ (ต่ำกว่าวันละ 133-165 บาท หรือ 4,000 – 5,000 บาท)

Drewnowski (1977) อ้างในอัญชญา ณ ระนอง (2541,54) ได้นิยามความยากจน คือภาวะผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประเทศ ขาดโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการได้รับการกระจายรายได้จากภาครัฐ ซึ่งภาวะความยากจนจะเปลี่ยนแปลงตามขนาดของครัวเรือน และองค์ประกอบของครัวเรือน วิทชากร เชิงกุล 2544 ในมติชน หน้า 6 ได้กล่าวถึงสาเหตุความยากจนของคนไทย เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการพึ่งเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง เข้าสู่ระบบทุนนิยมคือ ผลิตเพื่อขาย ทำให้เกษตรกรต้องมีการเพิ่มทุนในการซื้อปัจจัยการผลิตและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในขณะที่ต้นทุนทางสังคมก็มีอยู่อย่างจำกัดมีการทำลายป่าสภาพแวดล้อม ซึ่งมีการกระทบต่อระบบการผลิตและขณะเดียวกันก็ขาดกลไกด้านการตลาดเริ่มมีหนี้สินมากขึ้น ทำให้เสียเปรียบกลุ่มเกษตรกรที่มีฐานะดี พ่อค้า นายทุน รวมทั้งปัจจัยทางอ้อม เช่น มีระบบการผูกขาดทางการเมือง ระบบอุปถัมภ์ ก่อให้เกิดความมั่นคงในคนกลุ่มน้อยคนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้เท่าเทียม จึงนำมาซึ่งความยากจน

สาเหตุสำคัญของความยากจน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539:94-99) ได้สรุปสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความยากจนของครัวเรือนแก่เกษตรกร ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินนั้นคือครัวเรือนที่มีที่ดินขนาดใหญ่ย่อมจะมีกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะยากจนน้อยกว่าผู้ที่มีที่ดินขนาดเล็ก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าครัวเรือนที่มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ จะตกอยู่ในภาวะความยากจนร้อยละ 33.3 รองลงมาคือภาคเหนือร้อยละ 30.2 ประการต่อมาคือการมีข้อจำกัดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พบว่าครัวเรือนที่ประกอบกิจการเกษตรอยู่ใกล้แหล่งน้ำหรือมีระบบชลประทานที่ดีจะทำให้ระบบการผลิตของฟาร์มมีโอกาสที่ดีกว่า สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นและต่อเนื่องกว่าเกษตรกรที่ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและประการสุดท้ายคือ การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนและการมีโอกาสได้รับการพัฒนาฝึกอบรม นั่นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยเสริมการประกอบอาชีพ การเพิ่มทักษะ การเรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง ซึ่งพบว่ากลุ่มการศึกษาค่ากว่าภาคบังคับจะเป็นกลุ่มที่มีภาวะความยากจนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มเกษตรกรอาชีพออกไปหารับจ้างภาคเกษตร

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

SMEs (Small and Medium Enterprises) หรือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับการกล่าวถึงจากทุกๆ ฝ่ายว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการพลิกฟื้นฟูเศรษฐกิจ และจะเป็นจักรกลขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศสามารถช่วยรองรับแรงงานจากภาคอุตสาหกรรม ช่วยกระจายวิสาหกิจในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ไปสู่ภูมิภาคจนก่อให้เกิดการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคต่อไปจะเห็นได้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Enterprises) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศและยังเป็นส่วนสำคัญที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถฟื้นตัวและกลับสู่ภาวะปกติได้เพื่อเป็นรากฐานของเศรษฐกิจไทยในอนาคต คำนิยมของ SMEs ได้ใช้เกณฑ์จำนวนการว่างงาน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

ประเภทกิจการ	ขนาดย่อม		ขนาดกลาง	
	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
การผลิต	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
การบริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
การค้าส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50	26-50	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 100
การค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30	16-30	เกินกว่า 30 แต่ไม่เกิน 60

ตารางที่ 6 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แนวคิดธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small and Medium Enterprises) หรือ SMEs

ศากุน บุญอิต (2543:31) ได้กล่าวถึง SMEs คือ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศเพราะจะสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถฟื้นตัวกลับสู่ภาวะปกติได้ ซึ่งในระดับชาติ กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีนโยบายจัดทำแผนแม่บทและพระราชบัญญัติเพื่อการส่งเสริมและขยายตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีการเจริญเติบโตและเข้มแข็งในอนาคตในทำนองเดียวกัน Wiele และ Brown (1998) อ้างถึงในศากุน บุญอิต (2543:32) ได้แสดงเหตุผลที่ต้องมี SMEs คือประการแรก องค์การขนาดใหญ่จะไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้ถ้าปราศจากการบริหารคุณภาพที่ดีของผู้ส่งมอบสินค้าเพราะ

SMEs จะเป็นผู้จัดส่ง วัตถุดิบหรือชิ้นส่วนเข้าสู่ระบบการผลิตให้กับองค์กรขนาดใหญ่ ประการที่สอง SMEs ต้องพยายามพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการเพื่อสามารถแข่งขันได้มากยิ่งขึ้น

หลังจากเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของ SMEs และได้กำหนดนโยบายสนับสนุน SMEs โดยปรับโครงสร้างแผนอุตสาหกรรมและจัดกลุ่ม (Cluster) ของธุรกิจให้เป็นระบบและให้ SMEs ขยายตัวเพิ่มขึ้นจัดทำแผนแม่บท SMEs สนับสนุน และส่งเสริมกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต้องทำควบคู่กัน ไปทั้งภาค เอกชน คือตัวผู้ประกอบการ SMEs เองซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะพลิกผันเปลี่ยนแปลงธุรกิจให้อยู่รอดและยั่งยืนและรวมทั้งภาครัฐจะเป็นผู้กระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำธุรกิจของ SMEs และเนื่องจากการพัฒนา SMEs อย่างยั่งยืนเป็นเรื่องของการ สร้างความสำเร็จในระยะยาว ซึ่งต้องใช้เวลาดำเนินการพอสมควร ดังนั้น SMEs ไทยจึงควร ตระหนักและ ไม่ควรชักช้าที่จะพัฒนาตนเองและกิจการเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ กระทรวงศึกษาธิการ (2544:135-137) ได้สรุปถึงภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศว่าเกิดจากความผิดพลาดของแผนการพัฒนาประเทศได้ปรากฏผลเลวร้าย ที่ยากแก่การแก้ไข นั่นคือ โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยเป็นโครงสร้างของการพึ่งพาเป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการนำเข้าซึ่งผลิตมากยิ่งต้องนำเข้ามาก กล่าวคือนำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูป และ เทคโนโลยี ซึ่งตารางข้างล่างนี้ชี้ให้เห็นว่ามูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม นั้นมีสัดส่วนเป็นกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการนำเข้าโครงสร้างการนำเข้า

เปอร์เซ็นต์

กลุ่มสินค้า	2530	2533	2539
สินค้าอุปโภคบริโภค	10.0	8.6	12.6
สินค้าแปรรูปเพื่อการผลิต	37.0	33.9	35.9
เครื่องจักร	29.7	39.2	48.8
อื่น ๆ	23.3	18.3	2.7

ตารางที่ 7 แสดงการนำเข้าสินค้า

ที่มา : คำนวณจากตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทย

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย จึงต้องควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้าเพราะมีการนำเข้าสินค้าแต่เมื่อสินค้าเกิดออกดอกผลแล้วจะทำให้การส่งออกมากขึ้น ดุลการค้าจะลดลงแต่ความจริงกลายเป็นว่าแม้สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกได้มากขึ้นแต่การนำเข้ากลับเพิ่มเร็วกว่าจึงขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น

เปอร์เซ็นต์

กลุ่มสินค้า	2535	2536	2537	2538	2539
สินค้าเกษตร	15.9	16.0	16.8	17.1	20.3
สินค้าอุตสาหกรรม	74.1	74.9	75.3	75.2	73.6
อื่นๆ	10.0	9.1	7.9	7.7	6.1

ตารางที่ 8 สัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมออก

ปี	ยอดขาดดุลการค้า	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP
2531	109,544	7.2
2532	146,364	8.2
2533	254,635	12.2
2534	233,201	9.7
2535	208,601	7.3
2536	230,733	7.2
2537	231,437	6.4
2538	357,276	8.4
2539	420,725	9.0

ตารางที่ 9 การขาดดุลการค้าของไทย

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ยกตัวเลขในช่วง ปี 2531-2539 มาแสดงเพราะว่าช่วงนี้คือ ยุคทองของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม สัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสูงถึงร้อยละ 74-75 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดแต่ปรากฏว่ายอดขาดดุลการค้ากลับเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะจากปี 2533 เป็นต้นมา วิทยาการเชิงกล (2544:19-20) ได้ชี้ให้เห็นถึงภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศว่า มูลค่าการส่งออกและการนำเข้าก่อนเกิดวิกฤตปี 2540 มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราสูงแต่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มในอัตราสูงกว่าเพราะไทยส่งเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบ พลังงาน เครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับคนรวยเข้ามา มากส่งผลให้ไทยขาดดุลการค้าในปี 2539 ถึง 26,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับปี 2533 ที่ขาดดุลการค้าเพียง 9,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและความผิดพลาดของภาค อุตสาหกรรม ได้นำไปสู่ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรวมกับการบริหารและการจัดการที่ผิดพลาดและไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล เหตุการณ์ก็ถูกกลายบานปลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจ นั่นคือ ค่าเงินบาทตกต่ำ ความเชื่อถือในสถาบันการเงินหดหาย ลูกค้านอนเงิน สถาบันการเงินที่เหลืออยู่ขาดสภาพคล่อง ผู้ลงทุนกู้เงิน ไม่ได้ การลงทุนชะงักงัน การว่างงานเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาสังคมคนมารัฐบาลหาทางออกไม่ได้ การว่างงานซึ่งประมาณว่ามีถึง 2 ล้านคน ในปี 2541 เป็นปัญหาหนักหน่วงรุนแรงและเล็งเห็นว่าทางแก้ประการหนึ่งคือ การให้แรงงานกลับไปทำอาชีพต่าง ๆ ในภาคการเกษตรโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริสแนบแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตลอดกว่า 25 ปีตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ด้านการเมือง ทิศทางก้าวไปสู่ระบบการตรวจสอบที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสและสนับสนุน เมืองศักราชระเพิ่มมาตรฐานในการทำงานเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ-เอกชน-ประชาชน เช่น กกต. ศาลปกครอง ปปช. ฯลฯ ภูมิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งและไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง ทำหน้าที่ตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎรอีกทอดหนึ่ง ขณะเดียวกัน รัฐบาลได้มุ่งเน้นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะมีการเพิ่มงบประมาณจากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 20 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2545-2549

ด้านเศรษฐกิจ หลังจากประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก IMF และมีการกู้เงินหลาย ๆ รูปแบบจนปัจจุบันมีภาระหนี้สินมากกว่า 3.3 ล้านล้านบาท ทำให้ส่งผลกระทบต่อระดับความเชื่อมั่นของบุคคลในประเทศความเสี่ยงการลงทุน การส่งออกมีแนวโน้มลดลงและถูกกีดกันในถิ่นภาษี ศูนย์ภาพสินค้า เช่น กลุ่มประเทศอียู (EU) มีการตัดลดยอดโควต้าสินค้าต่าง ๆ มากมาย และเงินในประเทศขาดความคล่องตัว ภาคการเกษตรขาดคุณภาพในการผลิต งบประมาณขาดดุลทุกปี

ด้านสังคม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยทำให้บุคคล กลุ่มต่าง ๆ มีอิสระในการดำเนินชีวิต มีเสรีภาพ มีความเสมอภาค มีสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ทางการเมือง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก (Globalization) ที่ควบคุมไม่ได้ ได้แพร่กระจายไปสู่สังคมเมืองและชนบท รูปแบบของทุนนิยมได้เติบโตอย่างรวดเร็ว สิ่งกระทบต่อสังคมของประเทศไทยคือ ผลกระทบต่อชุมชน มีการย้ายถิ่นฐานเข้าเมือง ขาดแคลนแรงงานในชนบท วิถีชีวิตเปลี่ยนไป ใช้เงินตราฟุ้งฟิง วัตถุมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น

ด้านวัฒนธรรมประเพณี เนื่องจาก วัฒนธรรมของคนไทยจะให้คุณค่ากับระบบอาวุโส นิยมอำนาจ บารมี ฐานะเครื่องรางของขลัง เชื้อไขกลาง นิยมทำบุญ ผลเสียคือ ทำให้เสาะแสวงหา วัตถุ เงินตรา เพื่อเพิ่มความหรูหรา ชอบเลี้ยงโชค และเล่นการพนัน

ด้านการศึกษา จะเห็นได้ว่าปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญของการศึกษามากโดยเห็นได้ชัดจากกรมกึ่งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กที่ยากจนและขาดแคลนทำให้ปัจจุบันมีผู้จบการศึกษาในระดับสูงขึ้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับครูน้อยลง พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก ๆ เพราะต้องแสวงหาเงินเพื่อเลี้ยงชีพ การศึกษามุ่งที่ระบบการแข่งขันของเด็กใช้เทคโนโลยีมาเกี่ยวข้อง นักเรียนที่ขาดโอกาสหรือเรียนไม่จบก็จะตกงาน

ด้านสาธารณสุขโลก สิ่งจำเป็นพื้นฐานของชาวชนบทยังขาด โอกาสมากกว่าคนในเมือง เช่น ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ น้ำประปา สถาบันให้บริการต่าง ๆ โดยให้ความช่วยเหลือรับการดูแล คนชรา คนจน คนด้อยโอกาส เด็ก และผู้่วยติดเชื้อ ยังขาดบุคลากร

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2545:2-7) ได้สรุปสถานการณ์ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมาพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคม ขนส่ง การค้าและการบริการทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มากมายและเพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหากระทบต่อแหล่งทรัพยากรเริ่มขาดแคลนหรือทรุดโทรมไป เกิดภาวะมลพิษต่าง ๆ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ประเทศไทยซึ่งมีประชากรราว 62 ล้านคน เป็นประเทศขนาดกลางที่ค่อนข้างใหญ่ อยู่ในอันดับที่ 18 ของประเทศทั่วโลก 200 กว่าประเทศ รายได้ประชาชาติต่อหัวของไทย ในปี 2539 อยู่อันดับที่ 49 ของประเทศทั่วโลก ตลอดช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราประมาณร้อยละ 8-12 ต่อปี ภาวะความยากจนในส่วนต่าง ๆ ของประเทศได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ต่อมาตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา เศรษฐกิจของประเทศกำลังจะเข้าสู่ภาวะถดถอย จนกระทั่งในปี 2541 การถดถอยทางเศรษฐกิจได้เกิดขึ้นอย่างรุนแรง จากสถานการณ์ปัญหาวิกฤต

เศรษฐกิจของไทยก่อให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาความยากจน ประชาชนมีหนี้สินเพิ่ม ทั้งนี้จากภาครัฐกู้ยืม และหนี้สินส่วนตัว ทำให้ประชาชนมีความเดือดร้อนจากภาวะหนี้สิน เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

ตารางที่ 10 แสดงหนี้คงค้างต่างประเทศปีงบประมาณ 2539-2543

ปีงบประมาณ (ปี พ.ศ.)	รวมยอดทั้งสิ้น	ล้านบาท	
		หนี้รัฐบาลกู้โดยตรง	หนี้รัฐบาลประกันชำระคืน
2539	372,844.81	125,073.82	247,770.99
2540	542,332.12	206,459.38	335,872.74
2541	649,930.23	272,870.05	377,060.18
2542	876,793.77	361,010.61	515,783.16
2543	897,392.38	395,170.68	502,221.70

ที่มา: กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตุลาคม 2543

ตารางที่ 11 แสดงหนี้คงค้างในประเทศปีงบประมาณ 2539-2543

ปีงบประมาณ (ปี พ.ศ.)	รวมยอดทั้งสิ้น	ล้านบาท	
		หนี้รัฐบาลกู้โดยตรง	หนี้รัฐบาลประกันชำระคืน
2539	343,989.61	50,233.85	293,755.76
2540	350,309.28	35,459.91	314,849.37
2541	562,327.20	227,016.33	335,310.87
2542	992,829.30	598,640.12	394,189.18
2543	1,188,266.82	718,712.94	469,553.88

ที่มา: กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตุลาคม 2543

จากตารางข้างต้นทั้งสองตารางนี้ พบว่าเมื่อรวมหนี้คงค้างของรัฐบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศในเดือน ตุลาคม 2543 มียอดหนี้คงค้างทั้งสิ้น 2,085,659.20 ล้านบาท โดยคิดเป็นเงิน

หนี้ รัฐบาลกู้โดยตรง 1,113,883.62 ล้านบาทและเป็นหนี้รัฐบาลค้าประกันชำระคืน 971,775.58 ล้านบาท

लयอง ปลั่งกลาง และกิตติมา พามาณี (2542:10) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ประชาชนเป็นหนี้สืบเนื่องมาจากภาวะการขาดดุลการการค้ารุนแรงตั้งแต่ปี 2538 และดุลการชำระเงินเริ่มมีปัญหา การลอยค่าเงินบาทจึงเป็นทางออกสุดท้ายที่รัฐบาลตัดสินใจใช้ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ซึ่งตามมาด้วยภาระหนี้สินต่างประเทศที่มีอยู่มากถึง 90,000 ล้านดอลลาร์หรือประมาณร้อยละ 50-60 ของ GDP โดยเป็นเงินกู้ภาคเอกชนร้อยละ 80 (72,000 ล้านบาท) เมื่อค่าเงินบาทลดลง ทำให้หนี้สินเหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ประมาณกันว่า หลังจากไทยเข้าโปรแกรม IMF แล้วประชาชนคนไทย นอกจากคนที่ยากจนอยู่แล้วกลายเป็นคนยากจนเฉียบพลันกันไปทั่วหน้าโดยต้องแบกรับหนี้สินต่างประเทศไว้คนละ 70,000 บาท และภาระหนี้สินที่เกษตรกรประสบอยู่ คือ หนี้สินในระบบ ได้แก่ หนี้สินที่มีอยู่กับภาครัฐบาล และหนี้สินที่มีอยู่กับธนาคารพาณิชย์และหนี้สินนอกระบบ ได้แก่ หนี้สินที่มีต่อนายทุน ซึ่งมูลเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน คือ

1. เกษตรกรเป็นหนี้ตามโครงการช่วยเหลือของรัฐบาล
2. การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรล้มเหลว
3. เกษตรกรยังไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาล ส่วนใครรัฐบาลให้เปล่าหรือส่วนใดต้องกู้ยืม
4. เกษตรกรได้รับมือคุณภาพต่ำ
5. เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการใช้เครื่องมือทุนแรงที่มีสมรรถนะสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. สถาบันการเกษตรบางส่วนอยู่ในพื้นที่ล่อหลอมเป็นอันตราย ได้แก่เขตปฏิบัติการผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

7. เกษตรกรมีอาชีพทำนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ พอรัฐบาลมีนโยบายให้ลดพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกพืชอื่นทดแทน ทำให้เกษตรกรขาดทุนเพราะขาดประสบการณ์และมีหนี้สินตามมาส่วนประชาชนที่มีหนี้อยู่แล้วได้ถูกกองทุนไปใช้หนี้เดิม ทำให้ต้องหาเงินรายได้เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเท่าตัวเพื่อนำเงินมาชำระหนี้กองทุน ต้องอพยพไปหางานทำในชุมชนเมือง เกิดปัญหาการแตกแยกของครอบครัวตามมา ส่วนที่ถูกไปลงทุนนั้นมีส่วนน้อย สรุปแล้วประชาชนยังเป็นหนี้เหมือนเดิม แม้ว่ารัฐบาลจะใช้นโยบายพักชำระหนี้หรือกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทก็ตาม บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท การพัฒนาเศรษฐกิจไทยประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับความอยู่ดีกินดีของประชาชนทุกคนในประเทศอย่างถ้วนหน้าและเท่าเทียมกัน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

ในช่วงเวลาที่ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้หมู่บ้านหลายแห่งในชนบทกลายเป็นชุมชนร้างที่เหลืออยู่เพียงคนชราและเด็ก เพราะกำลังแรงงานได้อพยพออกไปหางานทำในเมืองหลวงและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ถ้าพิจารณาทางด้านสถานการณ์ของการกระจายรายได้และการกระจายผลการพัฒนาตลอดจนการยกระดับความอยู่ดีกินดีของประชาชนกลับพบว่ามีความเหลื่อมล้ำกันมากกว่าอดีตประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำในข่ายความจนมีอยู่ประมาณ 13 ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการพัฒนาเพื่อมุ่งการกระจายรายได้ในทางเศรษฐกิจจึงควรมุ่งเน้นในการกระจายโอกาสเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตให้เป็นไปอย่างเท่าเทียมกันเป็นสำคัญ ซึ่งรัฐบาลต้องใช้กลไกของรัฐหรือใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้มีการกระจายรายได้อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรมให้มากขึ้นและมุ่งพัฒนาภาคเกษตรกรรมให้เป็นเกษตรแบบการค้าและเป็นการเพิ่มผลผลิตหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพิ่มการจ้างงานด้วยการกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคและส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคนิคการผลิตแบบใช้แรงงานเป็นส่วนประกอบ มุ่งพัฒนาฝีมือแรงงานและฝึกอบรมวิชาชีพให้เป็นอย่างจริงจังและกว้างขวาง มุ่งเน้นในการพัฒนาภูมิภาคที่ยังคือขพัฒนา ยก ระดับและขยายโอกาสทางการศึกษาให้สูงขึ้นและมากขึ้น ปฏิรูประบบการเงินหรือสถาบันการเงินเพื่อเป็นเงินทุนกระจายสู่ชนบทกระจายอำนาจทางการเมืองและการปกครองสู่ระดับตำบลหรือหมู่บ้านอย่างแท้จริง เพียงเท่านั้น ท้องถิ่นชนบทก็จะเข้มแข็งได้

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

คำว่า “ค่านิยม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “VALUE” คำนี้แต่เดิมใช้ว่า “คุณค่า” ซึ่งหมายถึงแสดงออกทางพฤติกรรม ในทางที่ดีและไม่ดี ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้การยกย่องว่ามีค่านิยม ค่านิยมจึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่าพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มคน หรือสังคมก็ได้ เป็นการตีค่า ตัดสินคุณค่าของบุคคล การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ต้องอาศัยการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสร้างค่านิยมที่ดีในยุคนี้ก็มีหลายอย่าง เช่น ค่านิยมในการเลิกสูบบุหรี่ ค่านิยมในการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ ค่านิยมในการใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การศึกษา ค่านิยมจึงมีประโยชน์ที่จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของคนแต่ละสังคม หรือแต่ละเผ่าพันธุ์ แต่ละประเทศชาติ เพราะค่านิยมของผู้คนในประเทศชาติก็คือ ลักษณะประจำชาตินั้นเอง กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2542:90-95)

ปัจจุบันการหลังไหลวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์การติดต่อสื่อสารรับรู้กันทั่วโลกด้วยระบบสื่อสารที่ทันสมัย ซึ่งถือกันว่าเป็นยุคคอมพิวเตอร์ส่งผลให้สังคม

ไทยมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น การแต่งกาย การกระทำ การแสดงออกต่อชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่น มีการเคารพผู้อาวุโสน้อยลง แต่งตัวไม่เหมาะสม ทำสิ่งผิดต่าง ๆ ตามแฟชั่น ชอบมั่วสุมตามสถานบันเทิงต่าง ๆ คีมีสุรา สูบบุหรี่ และเสพยาเสพติด ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา มีรสนิยมบริโภคของราคาแพง จะเห็นได้ว่าถ้ามีค่านิยมที่ผิด ๆ จะส่งผลกระทบต่อตามมา ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยผลักดันให้เป็นวัฒนธรรมชุมชน หรือเอกลักษณ์ของประเทศชาติสืบทอดต่อไปสู่คนรุ่นหลัง

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของ หมู่บ้าน บ้านตะกั่วเก่า หมู่ที่ 6 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2512 ซึ่งขึ้นร่วมกับหมู่บ้าน บ้านหนองไม้ตาย หมู่ที่ 9 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 ได้แยกหมู่บ้านและตั้งชื่อว่า “บ้านตะกั่วเก่า” สาเหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะว่าบริเวณหมู่บ้านมีแร่ตะกั่วมาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของหมู่บ้านในปัจจุบัน คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านคือ

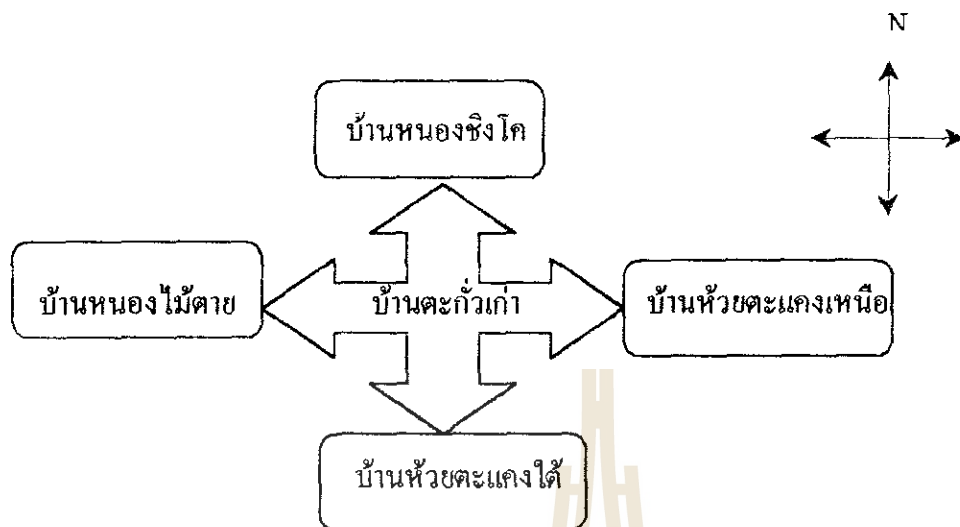
นางไหม ดีโยธา อพยพมาจากบ้านศรีษะกระบือ ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันได้เสียชีวิตแล้ว

นายแดง เพ็ชช้าย อพยพมาจากบ้านศรีษะกระบือ ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่

นายเหล่อ เวกสูงเนิน อพยพมาจากบ้านนาหนอง ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่

นายเกลี้ยง ดีโยธา อพยพมาจากบ้านนาหนอง ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านตะกั่วเก่า ก่อนจะก่อตั้งหมู่บ้านบริเวณโดยรอบส่วนมากจะเป็นป่า และเป็นหนองน้ำบ้างบางแห่ง ไม่มีถนนสายไหนผ่านอาศัยการเดินเท้าและทางเกวียน ปัจจุบันป่าและหนองน้ำยังคงเหลืออยู่แต่เป็นส่วนน้อยเพราะจะต้องใช้ที่ดินในการทำการเกษตร ส่วนหนองน้ำได้ขุดเพิ่มให้เป็นบ่อใหญ่ อาชีพครั้งแรกของชาวบ้านที่อพยพมาคือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ทำนา และเลี้ยงสัตว์ หมู่บ้านตะกั่วเก่ามีอาณาเขตติดต่อ ตามรูปภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงอาณาเขตติดต่อ

การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคของชาวบ้านหมู่บ้านตะกั่วเก่า เดิมหมู่บ้านตะกั่วเก่าไม่มีถนนผ่านอาศัยการเดินเท้าและทางเกวียน ปัจจุบันเป็นถนนลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2500 มีความยาว 5,000 เมตร และมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านในปี พ.ศ. 2533 มีประปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2533 โดยอาศัยไฟฟ้าในการปั้มน้ำเพื่อแจกจ่ายภายในหมู่บ้าน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ลักษณะประชากรหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีจำนวนประชากรทั้งหมด 161 คน เป็นเพศชาย 79 คน เป็นเพศหญิง 82 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.93 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน-50 ปีเต็ม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ ชาย	79	50.93
หญิง	82	49.07
2.อายุ 1 วัน - 3 ปีเต็ม	9	5.59
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	4	2.48
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	11	6.83
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	5	3.11
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	10	6.21
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	16	9.94
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	13	8.07

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

จากตาราง พบว่าหมู่บ้านตะกั่วเก่ามีประชากรช่วงอายุ 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.76 รองลงมาคือ 50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม ร้อยละ 9.94 และน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม ร้อยละ 2.48 และการประกอบอาชีพจำนวน 44 ครอบครัว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและทำไร่ควบคู่กัน ครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตัวเองทำมาหากินของตนเอง จำนวน 41 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีที่ดิน 21 – 50 ไร่ ร้อยละ 90.24 และ 50 ไร่ ขึ้นไป ร้อยละ 9.76 และมีบางครอบครัวที่มีที่ดินยังไม่ได้ออกสิทธิ์ จำนวน 38 ครัวเรือน รวม 825 ไร่

ที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 1-5 ไร่	-	-
10 ไร่	-	-
11-12 ไร่	-	-
21-50 ไร่	37	90.24
50 ไร่ขึ้นไป	4	9.76
รวม	41	100

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 41 ครัวเรือน

ด้านการศึกษา ไม่มีวัดและโรงเรียนประจำหมู่บ้านจึงอาศัยไปเรียนยังหมู่บ้านใกล้เคียงและโรงเรียนในตำบลอำเภอ สมาชิกในหมู่บ้านมีผู้อ่านหนังสือไม่ออก จำนวน 4 คน และมีสมาชิกจำนวนหนึ่งเดินทางไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 24 คน ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา 15 คน
- ระดับมัธยมศึกษา 8 คน
- นักศึกษาผู้ใหญ่ 23 คน
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 17 คน

ภายในหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน ปัจจุบันไม่ได้รับการสงเคราะห์ใด ๆ เนื่องจากมีฐานะปานกลางและมีลูกหลานอุปการะ ในหมู่บ้านมีคนพิการจำนวน 2 คน และได้เรียนหนังสือทั้ง 2 คน ปัจจุบันมีร้านค้า 2 ร้าน โรงสี 1 โรง และมีจำนวนสัตว์เลี้ยงดังนี้

ชนิด	จำนวน (ตัว)
วัว	174
เป็ด	30
ไก่	200
สุกร	2
รวม	406

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงภายในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านตะกั่วเก่า ส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้าน โดยทั่วไป จะประกอบอาชีพในด้านเกษตร คือ ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ซึ่งการทำนาต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมากถ้าหากว่าปีใด มีฝนทิ้งช่วงไม่ตกตามฤดูกาลทำให้เกิดปัญหาความเสี่ยงในหมู่บ้าน ปัจจุบันแหล่งน้ำมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ถึงแม้จะใช้น้ำได้ตลอดปีก็ตาม ก็เพราะว่าพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ไกลจากแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	40	/	-
บ่อน้ำบาดาล	2	/	-
สระน้ำ	1	/	-
คลอง	-	-	-
ห้วย	1	/	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	2	/	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ ทั้งหมดบ้าน

ภายในหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 2,000 ไร่ เป็นที่นา ประมาณ 1,000 ไร่ มีผลผลิตค่านำมาทั้งหมดบ้านประมาณ 2,000 กระสอบ ซึ่งจำนวนนี้นำไปขายกึ่งหนึ่งและในหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตรปีละ 600 กระสอบ ใช้ปุ๋ยคอก 5,000 กระสอบ และประชากรในหมู่บ้านไม่เพียงแต่ประกอบอาชีพทำนาเท่านั้นยังทำการเกษตรพืชไร่ควบคู่กันไป โดยดูได้จากตารางต่อไปนี้

อาชีพ	จำนวนครัวเรือน	ผลผลิต(บาท/ปี) โดยประมาณ
1. ทำสวนยูคาลิปตัส	1	5,000
2. ทำไร่น้ำตาลปะหลัง	41	600,000
3. ทำไร่ฮ้อย	2	30,000
4. ทำไร่ข้าวโพด	41	1,000,000
5. เลี้ยงวัว	10	270,000
6. เลี้ยงไก่	4	300,000
7. เลี้ยงเป็ด	1	120,000
รวม		2,325,000

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน

รายได้(บาท)	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
1,000-5,000	-	-
5,001-10,000	-	-
10,001-20,000	-	-
20,000-30,000	-	-
30,001-50,000	37	84.09
50,001-100,000	7	15.91
รวม	44	100

ตารางที่ 17 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านตะกั่วเก่าต่อปี แต่ละครอบครัว

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านตะกั่วเก่าไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน และประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นที่ศาลากลางหมู่บ้านโดยจะนิมนต์พระจากวัดอื่น ๆ จากหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ฯลฯ ก็จะไปตักบาตรที่วัดหมู่บ้านใกล้เคียง ทั้งนี้ ภายในหมู่บ้านยังมีผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแพทย์แผนโบราณ เชี่ยวชาญเกี่ยวกับยารักษาโรค มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี และยังมี นายเกลี้ยง ดีโยธา และนางทองกุย เสกขุนทด ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ มามากกว่า 20 ปี

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

- ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ภายในหมู่บ้านตะกั่วเก่ามีเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้ คือ รถยนต์ 11 คัน รถจักรยานยนต์ 21 คัน รถไถนาเดินตาม 30 คัน ผู้เขียน 30 เครื่อง พัดลม 44 เครื่อง หม้อหุงข้าวไฟฟ้า 44 หม้อ โทรทัศน์สี 44 เครื่อง โทรศัพท์ 11 เครื่อง รวมถึงส้วมสุขาภิบาล จำนวน 44 ครัวเรือน

- ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี บ้านตะกั่วเก่า มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมีคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งทำหน้าที่ปกครองและบริหารหมู่บ้านให้มีความสงบเรียบร้อย โดยมี นายพรหมมา เพ็ชร์ชัย ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นายสมหวัง ดีโยธา ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และยังมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน คือ นายอุทัย วงศ์กลางดอน และนายสุรินทร์ ทิสุก ซึ่งสมาชิกภายในหมู่บ้านให้ความเคารพและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

- ลักษณะที่สื่อความไม่เข้มแข็ง ชาวบ้านในหมู่บ้านตะกั่วเก่า หมู่ 6 เป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ เช่น สหกรณ์การเกษตร ช.ก.ส. และกองทุนหมู่บ้านจำนวน 44 ครัวเรือน คิดเป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 5,776,000 บาท ส่วนดอกเบี้ยของสถาบันการเงินของรัฐ ประมาณ ร้อยละ 9 ต่อปี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ตะกั่วเก่า หมู่ที่ 6 โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A เป็นระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ซึ่งประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนเมืองแห่งชาติจากการ

สัมภาษณ์พบว่าชาวบ้าน บ้านตะกั่วเก่า หมู่ 6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าเป็นนโยบายที่รัฐจะแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทใช้ เป็นทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ

2. เงิน 1 ล้านบาท ชาวตะกั่วเก่า หมู่ 6 มีความเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรมาให้กู้ยืม เป็นทุนในการประกอบอาชีพ โดยเมื่อถึงชำระคืนจะต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านตะกั่วเก่า หมู่ 6 พบว่ามีการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดตั้งกองทุนและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คน และได้มอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหมาะสมและโปร่งใส

4. อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

- เงินที่ผู้กู้ชำระคืนพบว่า เป็นไปตามระเบียบของกองทุนซึ่งชำระตามระยะเวลา 6 เดือนพร้อมทั้งดอกเบี้ย ปัจจุบันได้ปล่อยเงินกองทุนให้กู้ยืมเป็นรอบที่สอง ระยะเวลา 1 ปี

- ผู้สมัครขอกู้กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 43 ราย จาก จำนวนสมาชิก 44 ราย และได้รับการอนุมัติจำนวนทั้งสิ้น 43 ราย

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้กองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้พิจารณาจากโครงการที่สมาชิกเสนอขอู้โดยดูถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโครงการที่สมาชิกได้เสนอขอู้

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการจัดทำบัญชีครบทุกขั้นตอนเริ่มทำบัญชีตั้งแต่การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนรวม ไปถึงการจัดทำบัญชีเงินฝาก สัจจะออมทรัพย์และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนหมู่บ้านอย่างรอบคอบทุกๆ เดือน

3. อื่น ๆ เกี่ยวกับการกระบวนการของหน่วยระบบ A

- การแนะนำแนวทางในการประกอบอาชีพ จากการจัดเวทีประชาคมพบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมพืชไร่ มากกว่าจะการรวมกลุ่มอาชีพเนื่องจากชาวบ้าน ไม่มีเวลาเพราะชาวบ้านแต่ละครอบครัวประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กัน

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง จำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมด 43 ราย จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 44 ราย รวมยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ทั้งหมด 981,000 บาท จากจำนวนเงิน 1 ล้านบาท

2. ผลกระทบโดยตรงพบว่า สมาชิกที่กู้เงิน 43 ราย ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการ และอนุมัติให้กู้ได้ทั้งหมด จำนวนเงินทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้านสมาชิกจะได้รับเป็นผลทุกปี

3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งขึ้นในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนสามารถเพิ่มผลิตได้มากขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย จากการประเมินบริษัทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- การดำเนินงานของผู้กู้ ส่วนมากสมาชิกที่กู้เงินเคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมาแล้วเพราะเป็นอาชีพหลักของสมาชิกที่กู้เงิน ดังนั้นจึงมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี แต่จะมีบ้างเป็นบางครั้งที่เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรมาให้คำแนะนำแนวทางการเพิ่มผลผลิต

- รายได้ของสมาชิกผู้กู้ สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ค่าไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร แต่ก็ยังมีบางครอบครัวที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

- หนี้สินธนาคารของผู้กู้ สมาชิกผู้กู้โดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีหนี้อยู่กับสหกรณ์การเกษตร และหนี้ ธ.ก.ส.

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้เงินกองทุน สมาชิกนำเงินที่ได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เสนอโครงการขอกู้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากสมาชิกที่กู้เงินนั้นได้กู้ไปเพื่อประกอบอาชีพหลักของตนอยู่แล้ว

2. อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- เงินอื่น ๆ สมาชิกบางรายมีเงินทุนเดิมอยู่แล้วแต่มีสมาชิกบางรายที่ได้อำนาจเงินจากแหล่งอื่นมาสมทบ เช่น สหกรณ์การเกษตร และ ธ.ก.ส.

- เทคนิควิธีการทำงาน ส่วนมากยังใช้ระบบเดิมคือ ใช้แรงงานของตนเองในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินนั้น ได้ทำกิจการหรือประกอบอาชีพในรูปแบบเดิม เช่น สมาชิกผู้เลี้ยงวัวได้ขอกู้เงินเพื่อไปซื้อวัวมาเลี้ยงเพิ่มซึ่งวิธีการเลี้ยงนั้นจะปล่อยตามทุ่งหญ้า ซึ่งวิธีการเลี้ยงแบบนี้จะช่วยประหยัดต้นทุนในการเลี้ยงแต่เรื่องคุณภาพหรือความอุดมสมบูรณ์ของวัวจะขาดไป

2. อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของหน่วยระบบ B

- การทำบัญชี สมาชิกยังไม่ค่อยเข้าใจในระบบการทำบัญชีที่ถูกต้อง บางรายไม่ให้ความสำคัญใจที่จะบันทึกรายการใด

- การหาวัตถุดิบ สมาชิกบางรายสามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพดีได้แต่มีบางรายที่ไม่สามารถจัดซื้อหาได้เนื่องจากราคาแพง เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด จะมีหลายเกรด มีหลายราคา สำหรับสมาชิกที่กู้เงินได้น้อยก็เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ราคาถูก จึงส่งผลให้ได้ผลผลิตต่ำกว่า เมล็ดพันธุ์ราคาแพง

ผลการประเมินผลผลิตของระบบ B

ผลโดยตรง ได้แก่

- ก่อให้เกิดรายได้ สมาชิกบางรายที่กู้เงินลงทุนประกอบอาชีพแล้วแล้วมีรายได้เป็นเงิน เช่น กู้เงิน ไปลงทุนปลูกมันสำปะหลัง เมื่อผลผลิตออกมามา ไปขาย สมาชิกมีรายได้เป็นเงิน

- ผู้กู้ได้นำเงินไปซื้ออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตร เช่น ซื้อผ่านรถไถ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เช่นเดียวกันเนื่องจากสามารถนำรถไถไปรับจ้างได้

ผลกระทบโดยตรง

ผู้กู้ที่ได้นำเงินไปเพื่อประกอบอาชีพหลัก เช่น ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงไก่เนื้อ เลี้ยงเป็ด ทำให้มีเงินทุนเพิ่มขึ้นโอกาสที่จะพัฒนาอาชีพของตนก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ได้รับผลตอบแทนมากกว่าเดิม

ผลกระทบโดยอ้อม

สมาชิกผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น เนื่องจากสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น และยังส่งผลให้ประชาชนที่เคยอพยพไปทำงานต่างถิ่นบางส่วนได้กลับมาทำงานที่บ้านเกิดของตนเอง

3. ผลการทดลองวิธีแบบใหม่

ผลการทดลองวิธีแบบใหม่พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้ว ไม่ได้นำเงินไปทดลองประกอบอาชีพในรูปแบบใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ เนื่องจากสมาชิกได้กู้ยืมเงินไปเพื่อเป็นทุนเดิมของตนเองเพื่อประกอบอาชีพหลักที่เคยทำมาก่อนแล้ว ดังนั้นสมาชิกจึงไม่คิดที่จะประกอบกิจการใหม่ เพราะอาชีพเดิมเงินทุนก็ไม่เพียงพอแล้ว ถ้าไปทดลองวิธีใหม่ ๆ อีกเงินทุนก็ต้องใช้จ่ายในจำนวนมากขึ้น อีกทั้งสมาชิกไม่ค่อยได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่มีความรู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไรจึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ จึงเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้สมาชิกไม่กล้าที่จะลงทุน

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ อาชีพเกษตรกรกรรมพืชไร่ปลูกมันสำปะหลัง และปลูกข้าวโพด สรุปได้ดังนี้

- ปลูกมันสำปะหลัง และ ข้าวโพด ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้กู้จากกองทุน และเงินทุนเดิมของสมาชิกที่กู้ยืม กำลังการทำงานของสมาชิก กระบวนการที่ดี ได้แก่มีการวางแผน มีการคาดคะเนที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ มีการจัดเตรียมพื้นที่การเพาะปลูก มีการจัดหา วัสดุที่ดี ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพที่เหมาะสม ได้แก่ สมาชิกมีรายได้เป็นเงิน มีความพึงพอใจ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

5. ข้ออื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านตะกั่วเก่า หมู่ที่ 6

- ผลที่เกิดจาก การเสนอโครงการของสมาชิกที่กู้ยืมเงิน พบว่า สมาชิกได้รู้จักการเขียนโครงการที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนได้กำหนดเอาไว้และทำให้คณะกรรมการ ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสมาชิกว่าต้องการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพใน คำนใดบ้าง

- ผลที่เกิดจาก การทำสัญญากู้ยืมระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก พบว่า สมาชิกได้ทำสัญญากู้ยืมนั้นมีความตระหนักและคิดอยู่เสมอว่าตนเองมีข้อผูกพันกับกองทุนหมู่บ้านอย่างไร เมื่อครบวาระการชำระหนี้ต้องนำทุนเดิมพร้อมดอกเบี้ยไปชำระหนี้ตามที่ตนเองได้ทำสัญญาเอาไว้กับคณะกรรมการกองทุน

- ผลที่เกิดจาก รายได้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นและสามารถลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้ รายได้ที่ได้รับสมาชิกได้รับเป็นเงินและเป็นสิ่งของ

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านตะกั่วเก่า หมู่ 6 ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

- การเกิดกองทุน พบว่า มีเงินกองทุน 1 ล้านบาท สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุนในหมู่บ้านและมีสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุนมี 44 ราย ยอดคงเหลือของกองทุน 19,000 บาท เพื่อนำไว้ให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน

- ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน เป็นชาย 9 คน และหญิง 6 คนมีการคัดเลือกกรรมการตามระเบียบกองทุนด้วยความโปร่งใสในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ การอนุมัติเงินกู้พิจารณาจากการเสนอโครงการของสมาชิก มีการจัดสรรผลประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกที่ชำระเงินคืนเมื่อครบกำหนดระยะเวลา

- การเรียนรู้เพื่อพึ่งการพึ่งตนเอง พบว่า สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุนและสมาชิกก็นำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบอาชีพของสมาชิก ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ

- การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้สมาชิกเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนทุกคน มีใช้เงินที่รัฐบาลให้ยืม

- การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า มีจำนวนสมาชิกผู้มีการพัฒนาอาชีพได้ดี
ยิ่งขึ้น

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ชาวบ้านในหมู่บ้านมีหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนเข้าร่วมประชุมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดภายในหมู่บ้าน

2. ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- การที่สมาชิกบางรายที่กู้เงิน ไปเพื่อประกอบอาชีพแต่ได้ผลผลิตที่ไม่น่าพึงพอใจจึงทำให้ไม่มีกำลังใจในการลงทุนประกอบอาชีพ

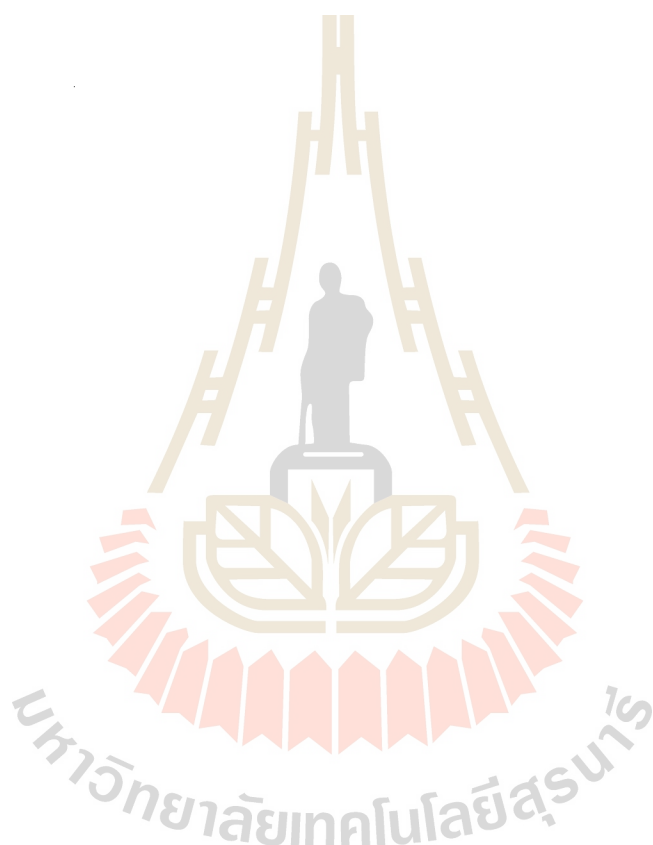
6.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีองค์กรประกอบอาชีพเดียวกันมีการจำหน่ายผลผลิตของผู้ประกอบอาชีพเสริมสมาชิกมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชนความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับดีมาก

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคี
- สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- สมาชิกภายในหมู่บ้านสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

บทที่ 5

สรุป อดีปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการติดตามผลการดำเนินประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านตะกั่วเก่า สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด
- 1.2 เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ การพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิกกองทุน
- 1.3 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 1.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
- 1.5 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
- 1.6 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

2. ผลการดำเนินการ

- 3.1 สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน มีความสามัคคีกัน มีความคิดริเริ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุน
- 3.2 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้านตะกั่วเก่า
- 3.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบต่อเงินกองทุนและส่งเสริมการทำงานของกองทุน

- 3.4 ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เพิ่มขึ้น
- 3.5 ประชาชนในหมู่บ้านนำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์
- 3.6 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกองเพิ่มขึ้น
- 3.7 ระเบียบกองทุนมีความชัดเจน โปร่งใสมากขึ้น เป็นระเบียบที่สามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน
- 3.8 สมาชิกในหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีเงินทุนในการประกอบอาชีพและรู้จักระมัดระวังในการใช้เงินเพิ่มมากขึ้น
- 3.9 ประชาชนในหมู่บ้านสามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง และมีการสร้างศักยภาพของตนเอง ได้ดีขึ้น

อติปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า บรรลุทั้ง 4 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่าเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน การมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้มีกองทุนที่มีประสิทธิภาพ และมีแนวโน้มว่าประชาชนในหมู่บ้านจะให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่าเปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยการจับเวทีสัมมนาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้ มาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ แต่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก เพื่อการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่ามีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้มีความง่ายและความคล่องตัวในการบริหารกองทุน โดยได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนจากความเห็นชอบของสมาชิกทุกคนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการทุกคนอย่างชัดเจน ช่วยให้มีระบบการบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีความซื่อสัตย์ต่อชุมชน ร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักต่อ

บ้านเกิดของตนเอง ร่วมแรงพัฒนาหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้หมู่บ้านตะกั่วเก่าเกิดการพัฒนาอย่างค่อเนื่องและเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์การประกอบอาชีพที่ล้มเหลวของประชาชนบางรายในหมู่บ้าน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน ประชาชนร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกันมากขึ้น จึงก่อให้เกิดเป็นหมู่บ้านที่มีเข้มแข็ง

2.1.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน โดยมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 43 คน จากจำนวนครัวเรือน 44 ครัวเรือน ซึ่งถือว่าการจัดตั้งกองทุนประสบความสำเร็จ

2.1.4 สมาชิกกองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้น รู้จักการออมเงิน เพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ประชาชนในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 สมาชิกบางรายมีงานที่ต้องรับผิดชอบทำงานมาก บางคนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่หมู่บ้าน ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารจากการประชุมกองทุน ทำให้การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการเกิดความล่าช้า เก็บเงินฝากสังจะจากสมาชิกได้ไม่ครบตามกำหนดเวลา

2.2.3 คณะกรรมการกองทุนบางคนขาดความรู้ ในการบริหารจัดการกองทุน และการทำบัญชีกองทุน ดังนั้นภาระหนักจึงตกเป็นของประธานและเหรัญญิก ทำให้ระบบการบริหารกองทุนมีความล่าช้า ขาดความละเอียดในการทำงาน บางครั้งคณะกรรมการได้ขอความช่วยเหลือจากบัณฑิตกองทุนให้ช่วยจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่ง

3. การผลิตองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาการสร้างองค์กรเครือข่ายย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกหมู่บ้านตะกั่วเก่า ได้จัดตั้งสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงโค โดยเป็นองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนนี้แล้ว แต่เมื่อมี

กองทุนหมู่บ้านเข้ามา กลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ทำให้กลุ่มองค์กร มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น เป็นส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. วัตถุประสงค์ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านตะกั่วเก่ารู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน สมาชิกหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานของรัฐ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ อีกทั้งสมาชิกต่างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ขอมรับมติในที่ประชุม จึงทำให้การบริหารกองทุนคล่องตัวขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นภายในครอบครัว มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี และคนชรา จึงทำให้ การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะกั่วเก่า มีความสงบสุข ร่วมเย็น อยู่กันอย่างมีสันติ

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่าง ๆ สามารถลงทุนก่อให้เกิดรายได้จากผลผลิต และสามารถนำเงินชำระคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้จำนวนเงินกองทุนเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของกองทุน

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการตามกิจกรรมต่าง ๆ สามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินลงได้ในระดับหนึ่ง และช่วยเหลือสภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น โดยสมาชิกได้รู้จักการใช้เงินให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ นำความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มองค์กร ไปพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของตนเองและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าในอดีต

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ประชาชนเกิดความสามัคคีมากขึ้น สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น มีทัศนียภาพให้เกิดกองทุนที่มั่นคง มีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 วงเงินที่อนุมัติให้กู้ สูงสุดไม่ควรเกิน 30,000 บาท จากระเบียบกองทุนที่อนุมัติให้กู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท เนื่องจากสมาชิกบางรายหากกู้เงิน ไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้ จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น และเงินกองทุนอาจสูญไม่สามารถเรียกเก็บคืนได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มีการจัดสรรปันผลค่าหุ้นคืนแก่สมาชิกมากเกินไป คือ 30% ควรจัดสรรคืนเพียง 20% โดยที่เหลือนำไปจัดสรรเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ระยะเวลาคืนเงิน ควรเพิ่มระยะเวลาเป็น 2 ปี โดยปีแรกให้จ่ายแค่ดอกเบี้ยพอครบกำหนด ระยะเวลา 2 ปี จึงชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 การกำกับกัน ควรกำหนดหลักทรัพย์ว่าเป็นอะไร เช่น บ้าน ที่ดิน ป่าทะเลเบียงธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ โดยให้ร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุนโดยเฉพาะ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการแบ่งงาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนแก่คณะกรรมการให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะเหรียญกษาปณ์และเลขานุการ ควรได้รับความรู้ในการทำบัญชีกองทุนมากที่สุด เนื่องจากการทำบัญชีกองทุนค่อนข้างยากและข้อมูลมาก ต้องทำบัญชีไม่ให้ผิดพลาดเพื่อความโปร่งใสใสการบริหารกองทุน และ เป็นการจัดระบบบัญชี ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการบริหารจัดการกองทุน

3. ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินควรนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอโครงการ ไม่ควรนำเงินไปใช้จ่ายทางอื่นที่ไม่เป็นประโยชน์หรือนำไปชำระหนี้แก่หน่วยงานนอกระบบ เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมเดียวกันหรือคล้ายกันควรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรประกอบอาชีพขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะช่วยให้การประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การตลาด ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีทางเลือกมากขึ้น มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางมากขึ้น จะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาการเป็นหนี้สินลงได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 สมาชิกผู้กู้เงินที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือต้องการลดรายจ่ายในการผลิต ควรร่วมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรขึ้น เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นการช่วยลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องซื้อปุ๋ยราคาแพงอีกต่อไป และสามารถผลิตปุ๋ยจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สาเหตุความล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น หลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านและชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรยกย่องกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการกองทุน จนประสบความสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้กองทุนหมู่บ้านอื่นปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 อาชีพใหม่ที่อาจเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน หรือมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน . 2544 . ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 .
กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์จำกัด
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน . 2540. นโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ พ.ศ. 2540 – 2544 (ฉบับที่ 417 เดือนมีนาคม 2540), 1–24.
- เดช กาญจนางกูร. “การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยของไทย ประสพผลสำเร็จหรือล้มเหลว” 2539.เศรษฐกิจ ปีที่ 1. (ฉบับที่ 2 ตุลาคม - ธันวาคม 2539), 40-53
- เทคโนโลยีสุรนารี. มหาวิทยาลัย. 2544 . คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ . 2545 . ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์
- लयอง ปลั่งกลาง และกิตติมา ทามาลี. 2542 ลำดับเหตุการณ์ช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของไทยและมาตรการแก้ไข พ.ศ. 2539 - 2541 . ราชภัฏกรุงเทพฯ ปีที่ 5 , 10
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) . 2544 . รวมบทความทางการประเมินโครงการ . พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศาสตราจารย์ ดร.เจลิชว บุรีภักดี และคณะ . 2545 . ชุดวิชาการวิจัยชุมชน . พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์ . พรินติ้ง แมสโปรดักส์จำกัด.
- อัญชนา ณ ระนอง. 2541 . แนวคิดและวิธีวัดความยากจนในประเทศไทย. เศรษฐศาสตร์ ปีที่ 16. (3 กันยายน 2541). 51-58